

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد

حقوق بین الملل

کمیته برنامه ریزی حقوق

گروه علوم انسانی

مصوب دویست و نود و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ: ۱۳۷۴/۲/۳

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی حقوق بین‌الملل

دوره کارشناسی ارشد

گروه: علوم انسانی

رشته: حقوق بین‌الملل

دوره: کارشناسی ارشد

شورای عالی برنامه ریزی در دویست و نود و هفتمین جلسه
مورخ ۱۳۷۴/۲/۳ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل که
توسط کمیته حقوق گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی
تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل
(مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر می‌دارد:
ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل از تاریخ تصویب برای کلیه
دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجراست.
الف: دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره میشوند.
ب: موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین تاسیس میشوند.
وینا براین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی میباشند.
ج: موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل میشوند باید تابع ضوابط
دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.
ماده ۲) از تاریخ ۱۳۷۴/۲/۳ کلیه دوره‌های آموزشی و برنامه‌های مشابه موسسات در زمینه
کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل در همه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مذکور
در ماده منسوخ میشوند و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات میتواند
این دوره را دایره و برنامه جدید را اجرا نمایند.
ماده ۳) مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره: کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل
در سه فصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود.
رای صادره دویست و نود و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۴/۲/۳

در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل

- (۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با اکثریت آراء بتصویب رسید.
- (۲) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رای صادره دویست و نود و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۶/۲/۳ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل صحیح است بمورد اجراء گذاشته شود.

مورد تأیید است.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

دکتر علی شریعتمداری

سرپرست گروه علوم انسانی

رونوشت : به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجراء ابلاغ میشود.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل

کمیته تخصصی حقوق گروه علوم انسانی

برنامه آموزشی
دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته حقوق بین الملل

گروه: علوم انسانی
کمیته تخصصی حقوق
رشته: حقوق بین الملل
دوره: کارشناسی ارشد

شورای عالی برنامه ریزی بر اساس طرح دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل که توسط کمیته تخصصی حقوق گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرد و مقرر می دارد:

ماده ۱. برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و بر اساس قوانین، تأسیس می شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاصی تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲. کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه مؤسسات آموزشی در زمینه کارشناسی ارشد حقوق بین الملل در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ مطابق این برنامه می باشد و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳. مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد حقوق در سه فصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می شود.

«بسمه تعالی»

فصل اول: مشخصات کلی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل

۱. تعریف و هدف

دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل یکی از برنامه های علمی و تخصصی است که دربرگیرنده آموزش اهم موضوعاتی است که در این رشته از حقوق عموماً تدریس می شود. برنامه این دوره با توجه به اهداف مشروح زیر تهیه و تدوین شده است:

الف: تربیت کارشناس ارشد حقوق بین الملل برای مؤسساتی نظیر وزارت امور خارجه و یا نمایندگیهای جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور و نهادها و سازمانهای بین المللی.

ب: آماده سازی دانشجویان برای ادامه تحصیل در این رشته و کسب معلومات برای ورود به دوره تحقیقات عالی.

ج: تربیت کادر مشورتی حقوق بین الملل به منظور ارشاد و راهنمایی و حل و فصل دعاوی بین نهادهای داخلی کشور و سازمانهای کشورهای بیگانه.

۲. طول دوره و شکل نظام:

دوره کارشناسی ارشد (نایبوسته) حقوق بین الملل حداقل چهار نیمسال و حداکثر پنج نیمسال تحصیلی (با پایان نامه) است و هر دانشجو باید ۳۲ واحد درس طبق برنامه تنظیمی بگذراند. به علاوه دانشجویانی که در دوره کارشناسی ۲ واحد معارف اسلامی و ۲ واحد منطق را نگذرانده اند باید این ۴ واحد را بگذرانند.

۳. شرایط ورود به دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل

داوطلبان ورود به دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل باید از شرایط زیر برخوردار باشند:

۱. دارا بودن دانشنامه حقوق از مراکز آموزش عالی ایران یا معادل آن از کشورهای دیگر به تأیید مراجع صلاحیتدار.
۲. دارا بودن شرایط پذیرش طبق ضوابط شورایعالی برنامه ریزی
۳. پذیرفته شدن در امتحان ورودی و گزینش دانشجو.

مواد آزمون ورودی دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل توسط کمیته حقوق شورایعالی برنامه ریزی تعیین می شوند.

۴. واحدهای درسی

تعداد کل واحدهای درسی رشته حقوق بین الملل ۳۲ واحد به شرح زیر می باشد.

۱. دروس اختصاصی (اعم از الزامی و اختیاری) ۲۸ واحد طبق فهرست دروس.

۲. پایان نامه ۴ واحد.

به علاوه ۴ واحد دروس عمومی (۲ واحد معارف اسلامی و ۲ واحد منطق) برای

دانشجویانی که این دروس را در دوره کارشناسی نگذرانده اند.

توضیح

سمینار که کار تتبع و تحقیق و دنبال دروس تخصصی می باشد با توجه به آئین نامه دوره کارشناسی ارشد (نایبسته) درباره موضوعات مربوط به رشته تخصصی با نظر و ارشاد اساتید متخصص تهیه می شود و بایستی به صورت مقاله ای با استفاده از انتشارات علمی جدید تنظیم گردد و در جلسه ای که اداره آن به عهده یکی از استادان است با حضور دانشجویان عرضه و مورد بحث و ارزیابی قرار می گیرد.

فصل دوم: برنامه

- ۱ - دروس الزامی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل
- ۲ - دروس اختیاری کارشناسی ارشد حقوق بین الملل

فصل دوم: برنامه

۱. دروس الزامی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل

کد درس	نمایم درس	واحد		زمان ارائه درس یا پیشنیاز
		جمع	ساعت	
		نظری	عملی	
۱	حقوق معاهدات	۲	۳۴	۳۴
۲	مسئولیت بین المللی	۲	۳۴	۳۴
۳	حقوق دریاها	۲	۳۴	۳۴
۴	حقوق بین الملل اقتصادی	۲	۳۴	۳۴
۵	سازمانهای بین المللی	۲	۳۴	۳۴
۶	حقوق بین الملل اسلام	۲	۳۴	۳۴
۷	روشهای حقوقی حل و فصل اختلافات بین المللی	۲	۳۴	۳۴
۸	حقوق بین الملل خصوصی	۲	۳۴	۳۴
۹	متون حقوقی به زبان خارجی	۲	۳۴	۳۴
۱۰	سمینار	۱	۱۷	۱۷
۱۱	بیان نامه	۴	—	—
جمع		۲۳	۳۲۳	۳۲۳

۱. دو واحد متون حقوقی به زبان خارجی ممکن است به تشخیص دانشکده مربوطه بیش از دو ساعت در هفته و در بیش از یک نیمسال تدریس گردد ولی در هر حال دو واحد محسوب خواهد شد.

۲. دانشجویان موظفند برای هر درس دوره کارشناسی ارشد حقوق بین الملل بجز درس متون حقوقی یک کار تحقیقی انجام و ارائه نمایند که به تشخیص استاد درصدی از نمره درس مربوطه را تشکیل خواهد داد.

دروس اختیاری کارشناسی ارشد حقوق بین الملل					
کد درس	نام درس	واحد	ساعت	زمان ارائه درس یا پیشنهاد	جمع نظری عملی
۱۱	تاریخ تحولات حقوق بین الملل	۲	۳۴	—	۳۴
۱۲	حقوق بین الملل هوا و فضا	۲	۳۴	—	۳۴
۱۳	حقوق مخصصات مسلحانه	۲	۳۴	—	۳۴
۱۴	حقوق جزای بین الملل	۲	۳۴	—	۳۴
۱۵	حقوق دیپلماتیک و کنسولی	۱	۱۷	—	۱۷
۱۶	تأسیس و جانشینی دولتها در حقوق بین الملل	۱	۱۷	—	۱۷
۱۷	سازمانهای منطقه ای	۲	۳۴	—	۳۴
۱۸	حقوق بین الملل ارتباطات جمعی	۱	۱۷	—	۱۷
۱۹	حقوق بین الملل کار	۲	۳۴	—	۳۴
۲۰	حقوق بین الملل توسعه	۱	۱۷	—	۱۷
۲۱	مسئولیت مدنی	۲	۳۴	—	۳۴
۲۲	بررسی تفصیلی برخی مسائل حقوق بین الملل عمومی	۲	۳۴	—	۳۴
۲۳	حقوق تجارت بین الملل	۲	۳۴	—	۳۴
۲۴	حقوق دریایی	۱	۱۷	—	۱۷
۲۵	نظریه های مختلف در روابط بین الملل	۱	۱۷	—	۱۷
۲۶	حقوق بین الملل محیط زیست	۱	۱۷	—	۱۷
جمع		۳۲	۵۴۴	—	۵۴۴

* دانشجویان موظفند حداقل ۹ واحد را از میان واحدهای اختیاری انتخاب و بگذرانند.

فصل سوم: سرفصل دروس دوره 'کارشناسی ارشد حقوق
بین الملل

۱. سرفصل دروس الزامی
۲. سرفصل دروس اختیاری

حقوق معاهدات

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مسائل حقوقی مربوط به انعقاد و اجرای قراردادهای بین المللی

سرفصل دروس:

۱. کلیات راجع به معاهدات

الف: تحول تاریخی، تدوین و توسعه حقوق معاهدات در عصر حاضر

ب: معاهده بعنوان منبع کلاسیک

ج: معاهده در حکم قانون بین المللی

د: معاهده عام بین المللی و معاهده خاص بین المللی

۲. انعقاد معاهدات

الف: مذاکره و نگارش

ب: امضاء، تصویب و مبادله معاهده

ج: ثبت و انتشار معاهده

۳. حق شرط در معاهده

الف: سابقه و تعریف

ب: آثار شرط در معاهده

۴. اعتبار معاهدات در قرارداد ۱۹۶۹

الف: شرط صحت معاهدات

ب: بطلان معاهدات

۵. آثار معاهدات

الف: نسبت به دولتهای متعاقد

ب: نسبت به دولتهای ثالث

۶. تفسیر معاهدات

الف: مقام مسئول تفسیر

ب: روشهای تفسیر

۷. انقضاء معاهدات

الف: انقضاء مدت

ب: تغییر بنیادین اوضاع و احوال، فرس مازور

ج: آثار جنگ بر معاهدات

مسئولیت بین المللی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با موارد اجرا و نقض قواعد حقوق بین الملل بوسیله دولت ها و سایر تابعان و چگونگی احقاق حق در صحنه بین المللی.

سرفصل دروس:

۱. کلیات در مورد مسئولیت بین المللی

۲. مبانی مسئولیت بین المللی

الف: نقض قواعد حقوق بین الملل

ب: مسئولیت ناشی از خطر یا مسئولیت عینی و مسئولیت ناشی از خطا

۳. انتساب مسئولیت به تابعان حقوق بین الملل

الف: اعمال غیرقانونی منتسب به دولت ها

ب: اعمال غیرقانونی منتسب به سازمانهای بین المللی

ج: اعمال غیرقانونی منتسب به افراد خصوصی

۴. آثار و اجرای مسئولیت بین المللی

الف: انتساب ضرر و زیان و انواع آن

ب: حمایت دیپلماتیک

ج: اقدام مستقیم فرد در حقوق بین الملل

د: خسارت و جبران آن

حقوق دریاها

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با اصول حقوقی حاکم بر دریاها و اقیانوسها که امروزه از اهمیت اقتصادی، تجاری و نظامی خاصی برخوردار است.

سرفصل دروس:

۱. تدوین و توسعه حقوق دریاها

۲. مناطق تحت حاکمیت دولت ساحلی (آبهای داخلی - دریای سرزمینی - آبهای مجمع‌الجزایری)

الف: تعریف و نظام حقوقی

ب: تحدید حدود

۳. تنگه‌ها

الف: تعریف

ب: تنگه‌های با نظام حقوقی بین‌المللی

ج: تنگه‌های با نظام حقوقی خاص

۴. مناطق تحت حقوق حاکمه دولت ساحلی (فلات قاره - منطقه اقتصادی انحصاری)

الف: تعریف و نظام حقوقی

ب: تحدید حدود

۵. دریای آزاد

الف: تعریف

ب: نظام حقوقی

ج: نظام حقوقی بهره‌برداری از اعماق (میراث مشترک بشریت)

۶. دریای بسته و نیمه بسته

الف: تعریف

ب: نظام حقوقی

۷. دسترسی دولتهای بدون ساحل به دریا و آزادی ترانزیت
۸. حفاظت محیط زیست دریایی
۹. تحقیقات علمی و انتقال تکنولوژی دریایی
۱۰. حل و فصل اختلافات

حقوق بین الملل اقتصادی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مقررات مربوط به داد و ستدها و حرکت سرمایه و تکنولوژی در سطح بین المللی

سرفصل دروس:

۱. کلیات حقوق بین الملل اقتصادی

الف: تعریف و حدود

ب: بینش های گوناگون

۲. سیستم های تجارت بین المللی

الف: سیستم G. A. T. T (گات از اول ژانویه ۱۹۹۵ به سازمان جهانی تجارت

تبدیل شده است) و روابط تجاری آزاد بین کشورهای سرمایه داری

ب: نظام های مبتنی بر روابط خاص و همکاری های منطقه ای (جامعه اروپا، اوپک،

آپک، جامعه اقتصادی آفریقا، جامعه اقتصادی آمریکا، نفتا و غیره).

۳. مسائل پولی و ارزی بین المللی

الف: سیستم Bretton Woods (صندوق بین المللی پول و...).

ب: سایر سیستم های پولی در جهان

۴. سرمایه گذاری بین المللی

الف: علل گوناگون حرکت عوامل تولید

ب: سرمایه گذاری خصوصی خارجی و ابزار باصطلاح حقوقی سلطه

ج: سرمایه گذاری دولتی

د: قطع نامه های مجمع عمومی راجع به حاکمیت دولت ها

هـ: انتقال تکنولوژی و گسترش صادرات بعضی کالاها در کشورهای جهان سوم

و: ملی کردن و مسائل حقوقی آن

ز: شرکت های چندملیتی و استعمار نو

سازمانهای بین المللی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی دانشجویان با ریشه های همبستگی ها در جهان معاصر و آثار آن در زندگی اجتماعی بین المللی آنها.

سرفصل دروس:

۱. سابقه تاریخی ایجاد سازمانهای بین المللی بین کشورهای جهان و بین افراد.

۲. تحول و تکامل سازمانهای بین المللی دولتی معاصر و علل گوناگون آن.

الف: سازمانهای بین المللی جهانی

* سازمان ملل متحد

* سازمانهای تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد

ب: سازمانهای بین المللی محدود به برخی از کشورها

* سازمانهای سیاسی - نظامی

* سازمانهای اقتصادی

* سازمانهای دیگر

حقوق بین الملل اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با دیدگاه اسلام در زمینه مسائل حقوق بین الملل

سرفصل دروس: یک یا چند مبحث از مباحث زیر به انتخاب استاد تعیین و تدریس می شود.

۱. طرح سه مرحله ای نظام بین المللی از دیدگاه اسلام (تئوری حقوق بین الملل و طرح حکومت واحد جهانی)

۲. مطالعه تطبیقی حقوق بین الملل عمومی و منابع آن و نقدی بر نظام حقوق بین الملل کنونی و ضعفهای تئوریک نظام کنونی حقوق بین الملل و ضعفهای کاربردی آن و ناتوانی سازمان ملل متحد و شورای امنیت و دادگستری بین المللی و بن بست عملیات نظامی صلح و ماهیت استکباری نظام بین المللی کنونی.

۳. صلح و جنگ در اسلام (اصل قراردادی کردن روابط بین الملل و جغرافیای سیاسی جهان از دیدگاه فقه اسلامی و مسئله شناسائی و تئوری کشور و انواع قراردادهای بین المللی و آثار حقوقی صلح و جهاد و شرائط و مقررات آن و آثار حقوقی ناشی از جنگ)

۴. مسائل حقوق بین الملل خصوصی از دیدگاه فقه اسلامی (تابعیت و پناهندگی و تعارض قوانین و حقوق اقلیتها)

۵. اصول روابط بین الملل و تحولات حقوقی آن در میان مسلمین (در عصر پیامبر (ص) و در عصر خلفاء راشدین و در دوران خلفای بنی امیه و بنی عباس و در دوران خلافت عثمانی تا جنگ بین المللی)

روشهای حقوقی حل اختلافات بین المللی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با سیستمهای قضائی بین المللی که جهت حل اختلافات و اجرای عدالت بین المللی پیش بینی شده است.

سرفصل دروس:

۱. کلیات و منابع حقوقی حل و فصل اختلافات بین المللی

الف: قراردادهای لاهه

ب: میثاق جامعه ملل و منشور ملل متحد

ج: پیمان عمومی داوری

د: قراردادهای دیگر

۲. داوری بین المللی

الف: تشکیل دادگاه داوری

ب: حقوق حاکم بر ماهیت دعوا

ج: حقوق حاکم بر صورت دعوا

د: رأی داوری و اجرای آن

۳. دادگاههای بین المللی

الف: تشکیلات دیوان بین المللی دادگستری

ب: صلاحیت دیوان بین المللی دادگستری

ج: آئین رسیدگی در دیوان بین المللی دادگستری

د: سایر دادگاههای بین المللی

حقوق بین الملل خصوصی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با مسائل مهم تعارض قوانین و تقویت قدرت استدلال آنان در ارائه راه حل در دعاوی بین المللی و آماده ساختن آنان برای تحقیقات دوره دکترا می باشد.

سرفصل دروس: یک یا چند مبحث از مباحث زیر به انتخاب استاد تعیین و تدریس می شود.

۱. تعارض قوانین در مورد سهام شرکتها
۲. تعارض قوانین در مورد قراردادها
۳. تعارض قوانین در مورد اسناد
۴. اجرای احکام و اسناد خارجی
۵. تعارض چند قانون ملی در مورد احوال شخصیه

متون حقوقی به زبان خارجی (انگلیسی و فرانسه)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با متون خارجی و توانائی استفاده از آنها می باشد

سرفصل دروس:

متون حقوقی شامل متون دکترین، قراردادهای بین المللی و آراء داوری و قضائی

بین المللی می باشد.

۲- دروس اختیاری دوره 'کارشناسی ارشد حقوق بین الملل

تاریخ تحولات حقوق بین الملل

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با سیر تاریخی حقوق بین الملل که منظور نقد و بررسی و انتخاب و ارائه راهها و طرحهایی برای ناسامانی های گذشته است.

سرفصل دروس:

۱. جامعه بین الملل در قرون وسطی
۲. حقوق بین الملل از ابتدای پیدایش دولت تا جنگ بین الملل اول
- الف:** خصوصیات آن (اروپائی - عرفی - سیاسی)
- ب:** واقعیات جامعه بین المللی در این دوران (پدیده استعمار و هجوم امپریالیسم اروپائی به کشورها و مناطق جهان).
- ج:** جنگ بین الملل اول و پایان این دوران
- د:** توسعه حقوق بین الملل در بین دو جنگ جهانی و مساعی جامعه ملل و شکست آن
۳. بیداری ملتها و آغاز مبارزات استقلال طلبانه
۴. شکل گیری مفاهیم جدید در حقوق بین الملل عمومی
۵. مبارزه علیه استعمار نو و سلطه فرهنگی
۶. وظائف حقوق بین الملل با توجه به واقعیات جهان کنونی.

حقوق هوا و فضا

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز:

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با قواعد و مقررات بین المللی حاکم بر هوا و فضا می باشد.

سرفصل دروس:

۱. کلیات
۲. تشکیل حقوق بین الملل هوا
  - الف: تعریف حقوق بین الملل هوا
  - ب: عوامل موثر در ایجاد و تحول قواعد حقوق بین الملل هوا
  - ج: طبقه بندی حقوق بین الملل هوا
  - د: مقدمات تدوین و تنظیم مقررات حقوق بین الملل هوا
۳. منابع حقوق بین الملل هوا
  - الف: پیمانهای بین المللی چندجانبه
  - ب: قراردادهای بین المللی دوجانبه
۴. حقوق جزای بین الملل هوا
۵. منابع داخلی یا ملی حقوق هوا
  - الف: قانون هواپیمایی کشوری
  - ب: قانون مجازات اخلال کنندگان در امنیت پرواز هواپیما مصوب ۱۳۵۰/۱/۲۳
  - ج: قوانین ناظر بر پذیرش و اعمال کنوانسیونهای توکیو، لاهه و مونترال

حقوق بین الملل فضا

۱. کلیات
  - الف: ماهیت حقوقی فضای ماوراء جو
  - ب: تعریف حقوق بین الملل فضا
۲. ویژگیهای حقوق فضا

۳. منابع حقوق بین الملل فضا

الف: مقررات مربوط به بهره برداری از فضا

ب: مقررات مربوط به ارتباطات راه دور فضایی

حقوق جزای بین الملل

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با چگونگی همکاری دولتها در جلوگیری از جرائم و مجازات مجرمین می باشد.

سرفصل دروس:

۱. مقدمه

الف: مفهوم حقوق جزای بین الملل

ب: حقوق جرائم بین المللی یا حقوق بین الملل جزایی

ج: جرائمی که طبعاً بین المللی محسوب می شوند (زمینه های عقلی و تاریخی موضوع -

منابع نوشته - قاضی صالح - متهم جرم بین المللی - اجرای حقوق جرائم بین المللی)

د: جرائمی که از حیث نحوه اتهام بین المللی محسوب می شوند: قانون بین الملل

جزایی - جرائم قراردادی - تعاون جزایی)

۲. حقوق جزایی بین المللی

الف: محدوده، اعمال قوانین جزایی داخلی: اصل سرزمینی بودن قوانین جزایی -

استثنائات وارده بر آن - نتایج

ب: تعاون جزایی بین المللی: استرداد مجرمین - آثار بین المللی احکام جزایی - موارد

دیگر تعاون جزایی بین المللی

حقوق مخاصمات مسلحانه

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با سیر قواعد حاکم بر اصل توسل به زور و حقوق حاکم بر مخاصمات مسلحانه است.

سرفصل دروس:

۱. تحولات تاریخی اصل توسل به زور و منابع حقوق مخاصمات مسلحانه

۲. مخاصمات مسلحانه و حقوق قابل اجرا در آن

الف: شروع مخاصمات مسلحانه و آثار آن

ب: انواع مخاصمات مسلحانه و حقوق مربوط به آن

ج: نظامیان و غیرنظامیان

د: اسرا و مجروحین

هـ: رفع بکارگیری روشهای ضد انسانی

و: حقوق و وظایف دولتهای متخاصم در مناطق اشغالی

۳. ضمانت اجرای عدم رعایت مقررات مخاصمات مسلحانه

الف: دادگاههای نظامی

۴. بی طرفی کامل و دخالت غیرمستقیم

۵. فعالیتهای بین المللی در جهت حفظ صلح و امنیت جمعی بین المللی

الف: حذف مخاصمات مسلحانه از صحنه بین المللی (پیمانها و قراردادهای صلح -

دفاع مشروع)

ب: راههای کمک به ازمیان بردن مخاصمات مسلحانه (خلع سلاح - تقلیل سلاح -

نظارت و کنترل بین المللی - عدم تعهد و آثار آن - توازن قوا و نقش آن در جلوگیری از

مخاصمات مسلحانه)

حقوق دیپلماتیک و کنسولی

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۱۷ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با قواعد مربوط به اعزام، پذیرش و حفاظت از مأموران و اماکن دیپلماتیک و کنسولی و حدود و وظایف و اختیارات آنها می باشد.

سرفصل دروس:

۱. تدوین و توسعه حقوق دیپلماتیک و کنسولی توسط ملل متحد

الف: کنوانسیون وین ۱۹۶۱ در مورد حقوق دیپلماتیک

ب: کنوانسیون ۱۹۶۳ وین راجع به حقوق کنسولی

ج: سایر کنوانسیونها

۲. حقوق دیپلماتیک

الف: ایجاد هیات دیپلماتیک و تشکیلات آن

ب: آغاز و اتمام مأموریت اعضای هیئتهای دیپلماتیک

ج: فعالیت هیات دیپلماتیک و وظایف آن

د: مزایا و مصونیت های دیپلماتیک و وظایف آن

هـ: قطع روابط دیپلماتیک و آثار آن

۳. حقوق کنسولی

الف: ایجاد روابط کنسولی

ب: مزایا و مصونیت های کنسولی

ج: پایان مأموریت کنسولی

تأسیس و جانشینی دولتها در حقوق بین الملل

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۱۷ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: بررسی ترکیب و ساختار جامعه بین المللی دولتها امکان تغییر در این ساختار و آثار حقوقی آن می باشد.

سرفصل دروس:

۱. جانشینی دولتها، حکومتها
۲. اصل استمرار دولتها
۳. اشکال تأسیس یک دولت (مراجعه به آراء عمومی - استعمارزدایی - اتحاد - تجزیه و جدایی - الحاق)
۴. شناسایی دولت
۵. تحول تئوری های راجع به مسائل مربوط به جانشینی دولتها و دیدگاه مکاتب مختلف از تعریف جانشینی دولتها و نقطه نظرات حقوقدانان کشورهای آمریکای لاتین، آسیا و آفریقا، کشورهای سوسیالیست و اروپا و آمریکای شمالی و کمیسیون حقوق بین الملل در مسئله جانشینی دولتها.
۶. جانشینی دولتها در معاهدات (تشریح معاهده وین ۱۹۷۸ و ارزیابی آن)
۷. جانشینی دولتها در اموال، آرشیو و قروض (تشریح معاهده وین ۱۹۸۳ و ارزیابی آن)

سازمانهای منطقه ای

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشیناز: سازمانهای بین المللی

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با همبستگیها و همکاریهای مختلف در سطح منطقه ای می باشد.

سرفصل دروس:

۱. سیر تحول سازمانهای منطقه ای و روابط آن با سازمانهای جهانی و قدرت های بزرگ
۲. سازمانهای منطقه ای آسیایی
۳. سازمانهای منطقه ای آفریقائی
۴. سازمانهای منطقه ای آمریکایی
۵. سازمانهای منطقه ای اروپائی

حقوق بین الملل ارتباطات جمعی

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۱۷ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با قواعد و مقررات بین المللی حاکم بر ارتباطات جمعی می باشد.

سرفصل دروس:

مقدمه: اهمیت حقوق بین الملل ارتباطات در دنیای معاصر

۱. مبانی و کلیات

الف: مفاهیم و تعاریف

ب: قلمرو حقوق بین الملل ارتباطات جمعی

۲. آزادی اطلاعات در صحنه روابط بین المللی

الف: سیر تحول کوشش های جهانی در زمینه آزادی مطبوعات و ارتباطات جمعی

ب: برخورد نظریه های جریان آزاد اطلاعات و حاکمیت ملی در روابط بین المللی

ارتباطات

ج: مقررات بین المللی در مورد محتوی اطلاعات

۳. فعالیت های ارتباطی و خبری در سطح بین المللی

الف: مساله دستیابی آزادانه روزنامه نگاران به منابع خبری جهانی

ب: حمایت روزنامه نگاران در مأموریت های خطرناک

ج: مسأله مقررات جهانی شرافت حرفه ای روزنامه نگاران

د: خبرگزاری های بین المللی و حوزه های فعالیت و نفوذ جهانی آنها.

۴. وضع بین المللی انتقال پیام های ارتباطی

الف: سازمان های بین المللی انتقال پیام

ب: اتحادیه پستی جهانی

ج: اتحادیه بین المللی ارتباطات دور

د: سیستم های بین المللی ارتباطات ماهواره ای

حقوق بین المللی کار

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آگاهی از موازین و معیارهای بین المللی مربوط به روابط کار و همچنین تعهدات کشورهای عضو سازمان بین المللی کار (از جمله کشور ما) در برابر مقاله نامه های این سازمان و بالاخره حدود استفاده از موازین و معیارهای بین المللی در حقوق داخلی می باشد.

سرفصل دروس:

۱. تعریف و تعیین حدود حقوق بین المللی کار در ارتباط با رشته های دیگر حقوق
۲. دلایل ایجاد سازمان بین المللی کار و تحول آن
۳. حدود صلاحیت سازمان بین المللی کار: چگونگی عضویت کشورها و مشارکت نمایندگان کارگران و کارفرمایان و دولتها
۴. ارگانهای سازمان (کنفرانس بین المللی کار و اهمیت آن، دیگر ارگانها)
۵. منابع حقوق بین المللی کار
۶. مشخصات و ویژگیهای مقاله نامه ها و توصیه نامه ها و اهمیت حقوقی آنها
۷. تعهدات کشورهای عضو سازمان بین المللی کار در قبال مقاله نامه ها و توصیه نامه ها و چگونگی تأیید و الحاق، تأثیر آنها در حقوق داخلی و موارد تعارض و تقدم موازین بین المللی و داخلی
۸. چگونگی نظارت بین المللی بر اجرای مقاله نامه ها
۹. بررسی بخشی از موازین ایفادهای بین المللی کار

حقوق بین المللی توسعه

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۱۷ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با قواعد حقوقی حاکم بر مسائل توسعه می باشد

سرفصل دروس:

بخش اول: کلیات

۱. عصر استعمار

۲. عصر استقلال

۳. عصر بحرانها (بحران پولی، غذایی، انرژی)

۴. مطالبه نظم نو اقتصادی بین المللی

بخش دوم: اصول بنیادین حقوق بین الملل توسعه

۱. اصل حاکمیت

۲. اصل مساوات

۳. اصل همبستگی

بخش سوم: نهادهای توسعه

۱. دولت

الف: تفکیک میان دولتهای توسعه یافته و دولتهای در حال توسعه

ب: تفکیک بین دولتهای در حال توسعه

۲. سازمانهای بین المللی

الف: سیستم ملل متحد و توسعه

ب: سیستم برتون و وودز و توسعه

ج: آنکتاد و توسعه

د: سازمان تجارت جهانی (گات سابق) و توسعه

۳. سازمانهای منطقه‌ای و توسعه

الف: جامعه اروپا و توسعه

ب: سازمان دولتهای آمریکایی و توسعه

ج: سازمان وحدت آفریقا و توسعه

د: آپیک (سازمان همکاری اقتصادی آسیا اقیانوسیه) و توسعه

۴. سازمان کالاهای بنیادین و توسعه

بخش چهارم: منابع حقوق بین الملل توسعه

۱. تأثیر معاهدات در حقوق بین الملل توسعه

۲. قاعده آمره و توسعه

۳. تأثیر قطعنامه‌ها در حقوق بین الملل توسعه

۴. قراردادهای دو و چندجانبه در مورد توسعه (نحوه انعقاد قانون حاکم، حل و فصل اختلافات مربوط به این نوع قراردادها...)

بخش پنجم: تأثیر نظارت در توسعه

۱. حاکمیت دائمی دولتها بر منابع طبیعی (ملی کردن و توسعه)

بخش ششم: سرمایه‌گذاری خصوصی خارجی و توسعه

۱. شرکتهای فراملی - شرکتهای مشترک

۲. شرکتهای مشترک

بخش هفتم: ره‌آورد توسعه

۱. انتقال تکنولوژی

۲. انتقال منابع مالی و پولی

۳. کمک‌های مالی به دولتهای در حال توسعه

مسئولیت مدنی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: تقویت نیروی استنباط و توان استدلال در مسائل حقوقی مربوط به مسئولیت مدنی.

سرفصل دروس:

بخش اول: کلیات

۱. تعریف مسئولیت
۲. تفاوت مسئولیت مدنی و کیفری
۳. تفاوت مسئولیت قراردادی و غیر قراردادی

بخش دوم: مبنای مسئولیت

۱. تئوری خطا
۲. تئوری خطر

بخش سوم: ارکان مسئولیت

۱. ورود ضرر
۲. فعل زیان آور مثبت و منفی
۳. فعل شخصی و فعل غیرشخصی
۴. رابطه سببیت

بخش چهارم: آثار مسئولیت مدنی

۱. جبران خسارت
۲. اثر قراردادها در مسئولیت مدنی

بررسی تفصیلی برخی مسائل حقوق بین الملل عمومی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: شناساندن عمیق منابع حقوق بین الملل غیر از معاهدات و اصول حاکم بر روابط بین المللی و سایر مسائل مهم مطروحه در حقوق بین الملل می باشد.
سرفصل دروس: یک یا چند مبحث از مباحث زیر به انتخاب استاد تعیین و تدریس می شود

بخش اول: منابع حقوق بین الملل عمومی

۱. اصول کلی حقوق بین الملل

۲. عرف بین الملل

۳. رویه قضائی

۴. دکترین

بخش دوم: اصول حاکم بر روابط بین المللی

۱. اصل برابری

۲. اصل عدم مداخله

۳. اصل استقلال

بخش سوم: مسائل دیگر با تصویب گروه مربوط

حقوق تجارت بین الملل

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۳۴ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان به مسائل حقوق تجارت بین الملل که از روابط تجاری بین الملل ناشی می شود.

سرفصل دروس: یک یا چند مبحث از مباحث زیر به انتخاب استاد تعیین و تدریس می شود

بخش اول: ورود و اشتغال خارجیان به شغل تجاری و انجام اعمال تجاری

بخش دوم: مؤسسه تجاری و عناصر تشکیل دهنده آن

بخش سوم: وجود شرکتهای خارجی و شرایط آنها

بخش چهارم: نظام سرمایه گذاری بین المللی

بخش پنجم: بیع بین المللی

بخش ششم: قرارداد فروش در حقوق فرانسه - آلمان - انگلستان

بخش هفتم: دعاوی مربوط به قراردادهای بین المللی (داوری)

بخش هشتم: مقررات اروپائی علیه عملیات محدود کننده رقابت بین المللی

بخش نهم: مراحل مختلف سفارشات خارجی تا خروج جنس از گمرک در ایران

بخش دهم: عملیات بانکی و اعتبار اسنادی در ایران

بخش یازدهم: مقررات صادرات و واردات در ایران

حقوق دریایی

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۱۷ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان به اصول و قواعد بین المللی حاکم بر استفاده بازرگانی از آبهای دریائی بین المللی می باشد.

سرفصل دروس: یک یا چند مبحث از مباحث زیر به انتخاب استاد تعیین و تدریس می شود

بخش اول: قرارداد حمل و نقل دریائی

۱. بررسی کنوانسیون ۱۹۲۴ بروکسل و اقداماتی که منتهی به انعقاد آن قرارداد گردید

۲. بررسی کنوانسیون ۱۹۷۸ هامبورگ

الف: انعقاد قرارداد

ب: اجرای قرارداد

ج: مسئولیت متصدی حمل و نقل

بخش دوم: قرارداد اجاره کشتی و اقسام آن

۱. قرارداد برای مدت معین و بررسی حقوق و وظایف موجر و مستأجر

۲. قرارداد برای سفر معین و بررسی حقوق و وظایف موجر و مستأجر

۳. قرارداد اجاره کشتی به صورت نخست و بررسی حقوق و وظایف موجر و مستأجر

بخش سوم: تصادم کشتی در دریا و بررسی کنوانسیونهای حاکم بر آن

بخش چهارم: کمک و معاضدت در دریا و بررسی کنوانسیونهای حاکم بر آن

بخش پنجم: خسارات مشترک دریائی و بررسی کنوانسیونهای حاکم بر آن

نظریه های مختلف در روابط بین المللی

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۱۷ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با نظریه های مطروحه در روابط بین الملل برای تحلیل مسائل بین المللی می باشد.

سرفصل دروس:

بخش اول: ضرورت تئوری در روابط بین الملل

بخش دوم: مشکلات و موانعی که برای تئوریزه کردن رفتار سیاسی با دیگران (دولتها) در روابط بین الملل وجود دارد.

بخش سوم: بررسی تئوری همگرایی و واگرایی در سیاست بین المللی

بخش چهارم: مطالعه تئوری موازنه قدرت و تفاوت های میان برخورد کلاسیک و جدید نسبت به این تئوری

بخش پنجم: تجزیه و تحلیل تئوری بازدارندگی

بخش ششم: بررسی تئوری بازیها در روابط بین الملل

بخش هفتم: برخورد سیستمی و عملکردی در روابط بین الملل

بخش هشتم: بهره گیری از تئوری تصمیم گیری در مطالعه روابط میان واحدهای سیاسی

بخش نهم: برداشتهای مارکسیستی نسبت به برخی از تئوریهای روابط بین المللی

بخش دهم: نقد و ارزیابی تئوریهای روابط بین المللی

حقوق بین الملل محیط زیست

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

ساعات تدریس: ۱۷ ساعت

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با قواعد بین المللی حاکم بر محیط زیست می باشد.

سرفصل دروس:

بخش اول: پیدایش و توسعه قواعد قراردادی برای حفاظت از محیط زیست

۱. معاهدات بین المللی

۲. معاهدات منطقه ای

۳. مقررات داخلی

بخش دوم: مسئولیت بین المللی دولتها برای خسارات وارد به محیط زیست

۱. مسئولیت مدنی

۲. مسئولیت کیفری

نظام بین الملل حقوق بشر

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری اجباری

هدف:

بررسی نظام بین المللی حقوق بشر

سرفصل درس:

استاد در این درس مباحث زیر را مطرح می کند

- ۱- مبانی حقوق بشر و دیدگاههای متفاوت در این زمینه
- ۲- دسته بندی قواعد حقوق بشر. ارائه معیارهای تقسیم بندی و ویژگیهای خاص هر دسته
- ۳- بررسی منشور حقوق بشر شامل: اعلامیه جهانی حقوق بشر، میثاق حقوق مدنی و سیاسی و میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۴- بررسی شرایط لازم جهت تحقق حقوق بشر در نظامهای ملی
- ۵- جهانی شدن حقوق بشر و رابطه آن با نسبییت فرهنگی
- ۶- نقش سازمان ملل متحد و دیگر سازمانهای بین المللی در ترویج و تشویق و تضمین حقوق بشر

منابع:

- Reueil d' instruments internationalis 2 vol. Nations - Unies.
- STEINER, H. International human rights in context. law, Politics, Morals. Oxford, 1996.

- Vasale " International dimensions of Human Rights, UNESC.
- Yearbook of human Rights, U.N.
- NEWMAN, "International human rights, 1990.
- Official Records of the HUman Rights Committee.
- MATTHEW, The international convention on economic, social and cultural Rights, Oxford, 1995.
- HAARSCHER, " Philosophie des droits de l'homme" Bruxelles, 1993.
- MORANGER, La déclaration des droits de l'homme et de citoyen. paris 1999.
- ROBERT, " Libertés fondamentales et droits de l'homme, paris 1989.
- Human Rights biliography, United Nations documents and publications, 199

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بیت عالی

تاریخ: ۱۳۷۲/۱۱/۲۴

شماره: ۲۲/۴۴۹

پیوست:

حداقل و حداکثر واحدهای درسی درمقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری و برنامهای آموزشی، حذف، دروس ناموفق و واحدهای غیرضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۲۰ واحد و حداکثر ۱۲۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاصی به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد می تواند اختصاصی به رساله داشته باشد).

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تعدیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز می توانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامه های جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا گاه پته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تعدیل واحدهای درسی درمقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به برجام اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی کلیایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم تعالی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۳۲/۲۶۶۲

پیوست

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی، دوره سه‌ذی‌ربط و بارعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
  - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
  - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدهای درسی دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
  - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
    - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
    - ب: در سہائی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سہارا قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
    - ج: گذراندن در سہائی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
    - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کایه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۴/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مورخ جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا حاشمی کلیه‌ایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رئیس هیئت مدیره وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

رئیس هیئت مدیره آموزش عالی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس هیئت مدیره دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نمایند.

سید محمد کاظم نائینی

رئیس هیئت مدیره آموزش عالی